

Hoe neem je afscheid? Een vraag die we vanavond meerdere malen hebben gehoord en die ik mezelf ook al vaak heb gesteld. Ik heb mezelf vaak gezien op deze plek, deze tijd met jullie om me heen en mezelf de meest famous last words zeggen. Want dat wil je toch, je doet dat maar één keer. Je wil eer doen aan iets, aan iemanden.

Maar doe dat maar eens. Dus ik besluit op donderdagmiddag, twee dagen voor het IJnde, maar gewoon te beginnen met schrijven. Ik besluit dat alles wat ik zeg sowieso te veel en sowieso te weinig is, maar omdat het voortkomt uit wat ik voel gewoon goed is.

Een krakkemikkig kantoortje aan de oever van het IJ op een zonnige middag eind mei 2019: het decor van wat de start van mijn bijna 6 jaar durende IJ-carrière zou worden. Een krakkemikkig kantoor gevuld met mensen die met passie en liefde in op en top productiemodus zaten om er weer een geweldige editie van te maken. Een krakkemikkig kantoor waar ik slechts één gesprek voerde om vervolgens al het vertrouwen te krijgen dat “je energie goed zit en de rest kun je wel leren dus kom bij ons!” Ik noem hier een handjevol ingrediënten die Over het IJ eigen maakte: vertrouwen en veiligheid, met volle harten, niet linksom dan rechtsom, met te weinig geld. En dit is wat het 32 jaar lang is geweest. Dit is waar financiers 32 jaar lang in hebben geloofd, dankjulliewel daarvoor. Dit is waar makers zich 32 jaar lang veilig hebben gevoeld om kwetsbaar hun werk te ontwikkelen. Dit is waar programma- en sociaal-maatschappelijke partners 32 jaar lang dachten: hier willen we bij zijn. Dit is waar het publiek 32 jaar lang verwonderd, geroerd, geraakt en geïnspireerd is geweest. Dit is waar 32 jaar lang locaties nieuwe werkelijkheden kregen. Over het IJ is de plek waar 32 jaar lang een team – van het verleden én het heden – het anker is geweest waardoor alles mogelijk was. Geen storm te wild, geen vraag te gek.

Waar ik dit enorm prachtig vind, doet het me tegelijkertijd ook echt pijn.

Want zonder dat ik cynisch wil zijn in de laatste woorden die ik in deze functie voor deze fantastische plek uitspreek, mag ook best gezegd worden dat het oneerlijk is. Oneerlijk dat we niet meer ruimhartig kunnen zijn, oneerlijk dat onze loyaliteit niet verder mag reiken en oneerlijk dat innovatie niet beloond wordt.

Afgelopen tijd bekwam me vaker dan eens een schuldgevoel: ‘het is niet gelukt. Hadden we het toch anders moeten doen?!’ Hoe kan iets opeens niet meer lukken na 32 jaar? En vooral: hoe kan het dat het óns niet is gelukt? Dat schuldgevoel was ook van korte duur, want we besloten als organisatie voor iets te gaan staan. En als ik ergens in geloof, is dat je moet kiezen ergens voor te staan. Kiezen voor een andere manier, een duurzame gezonde manier van produceren en presenteren van Over het IJ Festival. Omdat hoe het ging niet meer kon. Om diegenen te beschermen die zich hoe dan ook blijvend uit de naad zouden werken om het hoogst haalbare weg te zetten. Ook de energieke, volle harten van loyaliteit en verantwoordelijkheid hebben een grens en het is de taak van een directie om ze zo puur en passievol mogelijk te houden en dat niet uit te wringen.

Dus we kozen. We kozen om onszelf opnieuw uit te vinden, te buigen, te bevragen: wat is kunst in de openbare ruimte in de context van een stad, de stad van de toekomst? Hoe kunnen we ruimte creëren om kwetsbaar te zijn en te blijven? Waar stellen we grenzen en waar bieden we ruimte? Welke toekomstbeelden kennen we nog niet, maar moeten nu onderzocht worden? In mijn ogen immer relevante vragen, maar in deze tijd des te meer.

Volgens mij is het geen tijd om te kiezen voor veiligheid, want veilig is deze tijd van het onbekende allerminst. Het is denk ik mens-eigen om een hang te hebben naar iets wat vertrouwd voelt, wat we kennen. Maar in die tijd leven we nu niet. De wereld wankelt en het is de taak van ons als kunstenaars om wild en onaangepast te blijven en juist niet voor veilig te gaan, maar te bevragen, experimenteren, het oneens met elkaar te zijn maar wel met respect naar elkaar te luisteren, nieuwe voorstellen te doen, op je bek te gaan en op te staan. Dus hier en nu wil ik namens iedereen die IJ in diens DNA voelt stromen, de urgente oproep doen: blijf wild en onaangepast, vernieuwen en buiten de lijnen kleuren en maak kunst op de plekken waar het gemaakt móet worden. Laat performatieve kunst in de openbare ruimte bestaan!